

Bakgrunn for utredningsprogram

Søker/sak:	Nord-Norsk Vindkraft AS / Kovfjellet og Stortuva Vindkraftverk	Middelthuns gate 29
Fylker/kommuner:	Nordland/Vefsn kommune	Postboks 5091 Majorstua
Ansvarlig:	Arne Olsen	0301 OSLO
Saksbehandler:	^{for} Pernille Lund Hoel	Telefon: 22 95 95 95
Dato:	27 SEPT 2011	Telefaks: 22 95 90 00
Vår ref.:	NVE 200710294-52; 200710295-50; ke/pelh	E-post: nve@nve.no
Sendes til:	Nord-Norsk Vindkraft AS, Vefsn kommune og andre hørings- og orienteringsinstanser	Internett: www.nve.no
	KE 13/2011	Org. nr.: NO 970 205 039 MVA

Nord-Norsk Vindkraft AS – melding om Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i Vefsn kommune i Nordland fylke. Sammenfatning av høringsuttalelser og fastsetting av utredningsprogram.

Innhold

1	Innledning.....	3
1.1	Kort beskrivelse av prosjektene	3
2	Behandlingsprosessen.....	5
2.1	Høring	5
2.2	Møter	6
3	Innkomne merknader	6
3.1	Lokale myndigheter.....	6
3.2	Regionale myndigheter	7
3.3	Sentrale myndigheter.....	12
3.4	Nettselskaper	13
3.5	Tekniske instanser	13
3.6	Interesseorganisasjoner	14

3.7	Tiltakshavers kommentarer til innkomne høringsuttalelser	15
3.8	Merknader fra Miljøverndepartementet	16
3.9	Kommentarer til Miljøverndepartementets merknader	17
3.10	Tematiske konfliktvurderinger	19
3.9.1	Generelt om tematiske konfliktvurderinger	19
3.9.2	Tematisk konfliktvurdering av det planlagte vindkraftverket	20
4	Generelt om utredningsprogram for vindkraftverk	20
5	NVEs kommentarer til utredningsprogrammet	20
6	Tiltaksbeskrivelse	21
6.1	Beskrivelse og begrunnelse for tiltakene	21
6.2	Vurdering av alternativer	21
6.3	Forholdet til andre planer	21
6.4	Infrastruktur og nettilknytning	22
7	Prosess og metode	22
8	Tiltakenes virkninger for miljø og samfunn	23
8.1	Visuelle forhold	23
8.1.1	Landskap	23
8.2	Naturmangfold	24
8.3	Inngrepsfrie naturområder (INON)	25
8.4	Forurensning (støy, skyggekast og annen forurensning)	26
8.5	Nærings- og samfunnsinteresser	26
8.5.1	Verdiskaping	26
8.5.2	Reindrift	26
8.5.3	Luftfart og kommunikasjonssystemer	28
9	Annet	28
9.1	Grotter	28
9.2	Utredningskrav som ikke er tatt med i konsekvensutredningsprogrammet	29

1 Innledning

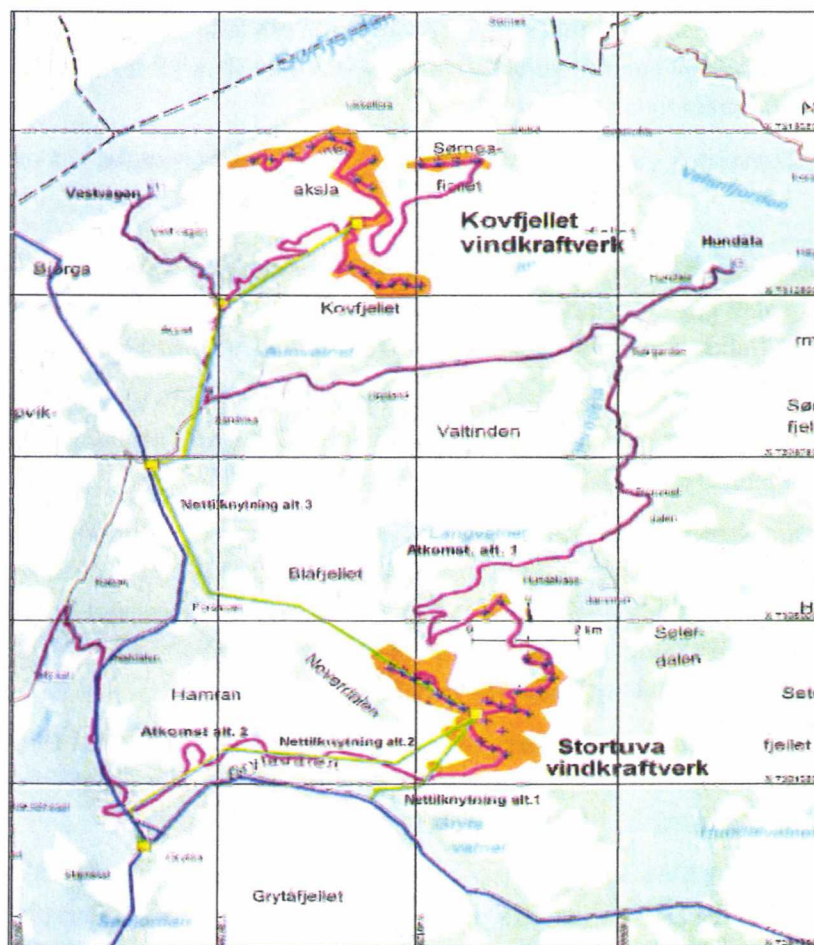
Nord-Norsk Vindkraft AS meldte den 18.12.2007 Kovfjellet vindkraftverk og den 19.12.2007 Stortuva vindkraftverk i Vefsn kommune i medhold av plan- og bygningsloven. Nord-Norsk Vindkraft AS planlegger to vindkraftverk med 2-4,5 MW vindturbiner som vil kunne gi en totalt installert effekt på hhv. 57 og 69 MW.

Begge anleggene planlegges knyttet til regionalnettet via en egen produksjonslinje til eksisterende 132 kV linje nær Grytåga kraftstasjon. Tiltakshaver opplyser at dersom begge prosjektene blir realisert, vil det måtte foretas en oppgradering av kapasiteten i regionalnettet i området.

I dette notatet sammenfattes og drøftes de høringsuttalelser som har kommet inn til meldingene. På grunnlag av vedlegg II i forskrift om konsekvensutredninger, forslag til utredningsprogram, innkomne merknader og NVEs egne vurderinger, fastsetter NVE ett utredningsprogram for tiltakene.

Utredningsprogrammene følger i eget brev til tiltakshaver.

1.1 Kort beskrivelse av prosjektene

Figur 1: De to omsøkte planområdene for Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk. Kart er utarbeidet av Nord-Norsk Vindkraft.

Kovfjellet vindkraftverk omfatter bygging av 2-4,5 MW vindturbiner med en samlet effekt på ca. 57 MW. Dette vil gi en antatt gjennomsnittlig årsproduksjon på ca. 170 GWh. Kovfjellet er fellesbetegnelse på et fjellområde som også omfatter Valfjellet, Ukkelforaksla og Sørnesfjellet i Vefsn kommune. Planområdet har et areal på ca. 3,4 km² og ligger på sør- og østsiden av Vefsnfjorden. Planområdet ligger i ca. 300-560 meters høyde.

Anlegget planlegges knyttet til regionalnettet via en egen produksjonslinje til eksisterende 132 kV linje som passerer ca. 6,6 km sør for vindkraftverket.

Kovfjellet vindkraftverk planlegges knyttet til regionalnettet via en egen produksjonslinje til eksisterende 132 kV linje som passerer ca. 6,6 km sør for vindkraftverket. Strømmen fra vindturbinene på Kovfjellet vil bli transformert opp til 22 kV og ført i jordkabler i vegtraseene frem til en sentral transformatorstasjon, der den vil bli opptransformert til 132 kV. Det er vurdert tre alternativer for plassering av transformatorstasjon (*Figur 1*), hvorav en av disse er felles med Stortuva vindkraftverk.

Det må til sammen bygges ca. 21 km veg med 5 meters bredde frem til hver enkelt vindturbin, hvor det må tilrettelegges et areal på ca. 1-1,5 daa for kranoppstilling og mellomlagring. Transporten av vindturbinene til planområdet vil skje sjøvegen fra produsent til eksisterende kai anlegg i Vestvågan eller Hundåla og transporteres derfra med bil. Begge disse kai anleggene vil bli vurdert for oppgradering for å kunne ta i mot vindturbinene. Eksisterende offentlig veg fra Vestvågan eller Hundåla til kryss med atkomstvegen til vindkraftverket ved Jordbekken vil trolig også oppdateres for å klare transport av vindturbinene.

I tilknytning til vindkraftverket vil det bli satt opp et servicebygg med grunnflate på ca. 200 m².

Stortuva vindkraftverk omfatter bygging av 2-4,5 MW vindturbiner med en samlet effekt på ca. 69 MW. Dette vil gi en antatt gjennomsnittlig årsproduksjon på ca. 207 GWh. Planområdet består av to delområder på samme fjellplatå på til sammen ca. 5,1 km². Området ligger i ca. 440-700 meters høyde.

Anlegget planlegges knyttet til regionalnettet via en egen produksjonslinje til eksisterende 132 kV linje som passerer vest og sør for det omsøkte vindkraftverket. Tilknytningspunkt vurderes i tre alternativer, med linjelengde på ca. 3-8 km.

Stortuva vindkraftverk planlegges knyttet til regionalnettet via en egen produksjonslinje til eksisterende 132 kV linje som passerer vest og sør for det omsøkte vindkraftverket. Strømmen fra vindturbinene vil bli transformert opp til 22 kV og ført i jordkabler i vegtraseene frem til en transformatorstasjon, der den vil bli omtransformert til 132 kV. Stortuva vindkraftverk planlegges med tilknytningspunkt i følgende tre alternativer (*Figur 1*):

Alternativ 1: 22/123 kV transformatorstasjon i vindkraftverket, 132 kV luftlinje bygget med tremaster frem til påkoblingssted på den eksisterende regionallinjen langs Grytåvatnet. Linjelengde er her beregnet til 3,1 km, som er det korteste alternativet.

Alternativ 2: 22/132 kV transformatorstasjon i vindkraftverket, 6,1 km 132 kV jordkabel i vegtrasè, deretter 0,8 km luftlinje bygget med tremaster frem til påkoblingspunktet på den

eksisterende regionalnettlinjen ved Grytåga kraftverk. Dette alternativet er bare aktuelt ved valg av atkomstalternativ 2. Samlet linjelengde er her beregnet til 6,9 km.

Alternativ 3: 22/132 kV transformatorstasjon som er planlagt sammen med Kovfjellet vindkraftverk ved fylkesvei 146 ved Navarsbakken, der også påkobling til regionallinjen skjer. 22 kV luftlinje på tremaster fra vindkraftverket. Dette krever flere paralleller og vil gi en del nettap, som må veies opp mot eventuell fordel med en felles transformatorstasjon. Linjelengde er her beregnet til 7,0 km.

Tiltakshaver opplyser at det må bygges ny veg med 5 meters bredde frem til hver enkelt vindturbin og tilrettelegges et areal på ca. 1-1,5 daa for kranoppstilling og mellomlagring. På grunn av terrenget i området er det begrensede muligheter til å legge veg opp til vindkraftverket. Etter tiltakshavers vurdering er det beste alternativet (*alt. 1 i Figur 1*) å oppgradere eksisterende anleggsveg gjennom Hundåldalen fra fylkesveg 146 ved Hundålnasen og nesten opp til Hundålvassdanneb før det bygges ny veg videre opp til Stortuva vindkraftverk. Det vil også bli behov for oppgradering av fylkesvegen for at denne skal kunne tåle transport av vindturbiner. Et annet alternativ (*alt. 2 i Figur 1*) til adkomstvei er vegen sørover fra eksisterende gårdsveg i Hestdalen og videre på Grytåhammeren opp på fjellet.

For innskiping av vindturbinene planlegges det en oppgradering av eksisterende kaianlegg ved Hundåla fergeleie, ca. 17 km fra vindkraftverket. Ved valg av atkomstvei via alternativ 2 vil det bli vurdert å bygge en ny kai på vestsiden av Halsan, ca. 16 km fra vindkraftverket.

I tilknytning til Stortuva vindkraftverk vil det bli bygd et servicebygg med grunnflate på ca. 200 m². Tiltakshaver opplyser i søknadene at dersom det blir gitt konsesjon til begge vindkraftverkene vil det være aktuelt å samkjøre de to prosjektene ved blant annet å bygge ett felles kaianlegg og felles servicebygg.

2 Behandlingsprosessen

NVE har behandlet meldingen etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredning.

2.1 Høring

Meldingene om vindkraftverkene ble sendt på høring til berørte instanser den 30.08.2010.

Høringsfristen var satt til 1.11.2010. Følgende instanser/organisasjoner fikk meldingen til uttalelse:

Vefsn kommune, Nordland fylkeskommune, Fylkesmannen i Nordland, Brurskanten Turlag, Vefsn Jeger- og Fiskerforening, Mosjøen Idrettslag, Vefsn fellesutvalg for velforeninger, Reindriftforvaltningen Nordland, Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt v/Torstein Appfjell, Sametinget, Naturvernforbundet i Nordland, FNF Nordland, Nordland reiseliv AS, Nordland fylkes fiskarlag, Norges jeger- og fiskerforbund Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, Nordland Natur og Ungdom, Fortidsminneforeningen i Nordland, Nordland bondelag, Nordland bonde- og smabrukarlag, Natur og Ungdom, Direktoratet for Naturforvaltning, Statens landbruksforvaltning, Statens

forurensningstilsyn, Riksantikvaren, Norges Naturvernforbund, Norges Miljøvernforbund, Bellona, Norsk Ornitologisk Forening, Den Norske Turistforening, Norges Jeger og Fiskerforbund, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norskog, Zero, Mattilsynet i Nordland, Statens vegvesen region Nord, Kystverket Nordland, WWF, Norges Skogeierforbund, Meteorologisk institutt, Luftfartstilsynet, Forsvarsbygg, Telenor - servicesenter for nettutbygging, Avinor AS, Norkring AS, Statnett AS og berørte grunneiere.

Meldingen ble sendt til orientering til: Olje- og energidepartementet, Miljøverndepartementet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap – region Nord-Norge, Norsk institutt for by- og regionsforskning og Enova SF.

I henhold til "Avtale om gjennomføring av konsultasjoner mellom Sametinget og NVE" av 31.3.2009 ble det sendt et eget brev til Sametinget den 30.08.2010 med forespørsel om konsultasjon er ønskelig.

Utsending av melding og utlegging til offentlig ettersyn ble kunngjort i Norsk Lysingsblad og Helgeland Arbeiderblad.

På forespørsel fra Vefsn kommune ble høringsfristen utsatt til 15.12.2010.

NVE har forelagt utredningsprogrammet for Miljøverndepartementet iht. forskrift om konsekvensutredning av 1. juli 2009 § 8.

2.2 Møter

NVE arrangerte offentlig møte og møte for lokale og regionale myndigheter i Mosjøen den 23.09.2010. I møtene orienterte NVE om saksbehandlingsprosessen, og tiltakshavere var representert og orienterte om meldingen med forslag til utredningsprogram. NVE arrangerte i tillegg et møte med representanter fra Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og Reindriftsforvaltningen i Nordland i Mosjøen den 23.09.2010, hvor NVE orienterte om saksbehandlingsprosessen og fikk innspill til utredningsprogram. Det ble holdt et konsultasjonsmøte mellom NVE og Sametinget den 29.11.2010.

3 Innkomne merknader

Det har kommet inn 11 merknader til meldingene med forslag til utredningsprogram. Disse er sammenfattet nedenfor. Mange høringsinstanser har uttalt seg generelt til planene om vindkraft i regionen. Enkelte høringsinstanser har innlemmet merknader til ett eller flere konkrete prosjekt i sine høringsuttalelser.

3.1 Lokale myndigheter

Vefsn kommune uttaler seg til Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i brev av 21.12.2010. Formannskapet i Vefsn kommune ber om at følgende tas inn i utredningsprogrammene:

- Utredningsprogrammet må bygge på konsekvensutredningsforskriften og gjenspeile at konsekvenser for miljø og samfunn skal utredes og at utredningsbehovet ikke er likt for alle temaene i prosjektet.
- Utredningsprogrammet må sette krav om at det skal innhentes ny kunnskap for å beskrive dagens situasjon. Slik at konsekvensene kan etterprøves og gi grunnlag for å beskrive 0-alternativet.
- Utredningsprogrammet må sette krav om at kunnskapsnivået for de forskjellige temaene som skal utredes må være tilpasset at det skal gis tillatelse til gjennomføring av tiltak.
- Utredningsprogrammet må klarlegge fra hvilke steder nær- og fjernvirkningene av inngrepene skal synliggjøres. Representative steder kan være leia langs "verdens vakreste kyst", Syv søstre mv.
- Utredningsprogrammet må sette krav om at det skal gjennomføres registrering av biologisk mangfold for områdene hvor det skal gjennomføres tiltak.
- Utredningsprogrammet må sette krav om at de lokalsamfunnsmessige konsekvensene også skal utredes i forbindelse med valg av alternative veg- og kailøsninger.

3.2 Regionale myndigheter

Sametinget uttaler seg til Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i brev av 28.10.2010. Sametinget skriver at de planlagte prosjektene vil innebære store inngrep og vil påvirke både natur- og kulturmiljø. Etter Sametingets vurdering er det ikke tvil om at reindriftsnæringen vil påvirkes, både direkte og indirekte, av de planlagte vindkraftverkene. De presiserer derfor at det er viktig å utrede hvilke ulemper anleggsperioden vil kunne medføre for reindriftsutøvere i området. Sametinget skriver videre at det er viktig at utredningene beskriver hvilke virkninger vindkraftverkene vil kunne få for reindriftens særområder (som flyttleier og kalvingsområder), for å kunne gi et tilstrekkelig grunnlag for vurdering av om folkeretten er ivaretatt.

Sametinget forutsetter at det blir foretatt en samlet regional analyse av planlagt kraftutbygging og nettkapasitet. Videre skriver Sametinget at det må tas med i vurderingen at vindkraft i dag ikke er en lønnsom kraftproduksjon og er avhengig av statlige subsidier og et felles nordisk sertifikatmarked fra 2012.

Sametinget kommer med følgende punkter til utredningsprogrammene:

- Reindriftsnæringens bruk av områdene hvor vindkraftanlegg med tilhørende infrastruktur samt kraftlinjetraseer planlegges skal beskrives.
- Direkte og indirekte beitetape som følge av vindkraftanlegget/kraftledningen skal vurderes.
- Det skal også gjøres en vurdering av beitetape hvor det tas hensyn til samlet virkning av inngrep, eksempelvis ved legging av veier, hyttefelt og lignende.
- Det skal vurderes hvordan tiltaket i anleggs- og driftsfasen kan påvirke reindriftens bruk av området gjennom barrierevirkning, skremsel/støy og økt ferdsel.

- Det skal gis en kortfattet oppsummering av eksisterende kunnskap om vindkraftanlegg/kraftledninger og rein, herunder om valg av mastetyper/annet utstyr kan ha innvirkning på reindriften.
- Eventuelle avbøtende tiltak skal vurderes
- Virkningene for tradisjonell utmarksbruk også må utredes
- Utmarksbruk som jakt, fiske, vedhugst, sanking av bær, urter, sennagress samt uttak av virke for duedtie (tradisjonell samisk husflid) må kartlegges. Det skal legges særlig vekt på om den tradisjonelle bruken og høstingen kan fortsette som tidligere i de berørte områdene.

Sametinget skriver at det, i utredningsarbeidet, må komme klart en vurdering av hvorvidt de samlede effekter av tidligere og konkret planlagte tiltak innenfor bruksområdene gir tilstrekkelig mulighet for fortsatt bruk av området. Videre skriver presiseres viktigheten av at tradisjonell kunnskap om og bruk av området legges til grunn for vurderingene og at det foretas aktive tiltak for å sikre involvering fra berørte samiske interesser og lokal samfunn i utrednings- og analysearbeidet. Sametinget ber også om at tiltak som kan virke avbøtende i forhold til planlagt inngrep, og som kan bidra til å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv, vurderes.

Når det gjelder kulturminner og kulturmiljø skriver Sametinget at det bør fremgå klart hvilken metode som skal brukes i forbindelse med utredningen. Sametinget foreslår følgende punkter til utredningsprogrammene for kulturminner og kulturmiljø:

- Kjente automatisk fredede kulturminner, vedtaksfredete kulturminner, nyere tids kulturminner og kulturmiljø med bevaringsverdi innenfor anleggene/traseene skal klart og oversiktlig beskrives og vises på kart. Det skal rettes et særlig fokus på samiske kulturminner. Kulturminnene skal analyseres og verdien skal vurderes. Potensialet for funn av hittil ukjente automatisk fredete kulturminner skal beskrives og vises på kart.
- Direkte og indirekte konsekvenser av tiltaket for kulturminner og kulturmiljø skal beskrives og vurderes for både anleggs- og driftfase.
- Kulturlandskapet skal beskrives.
- Utfyllende undersøkelser skal gjennomføres i forbindelse med eventuell detaljprosjektering av kabeltrasè og transformatorstasjon i de aktuelle områdene.
- Det skal redegjøres for hvordan eventuelle konflikter med forekomster av kulturminner kan unngås ved plantilpasninger, herunder avbøtende tiltak og miljøovervåking.

I følge Sametinget er det ikke funnet kjente kulturminner innenfor de to planområdene, men det er potensial for funn av fangstrelaterte kulturminner, dvs. for eksempel skyteskjul, ledegjerder og kjøttgjemmer. I influensområder til Kovfjellet vindkraftverk er det registrert kulturminner i Åmøydalen på den østre siden av Vefsnfjorden, og Sametinget ber derfor om at det gjøres visualiseringer av tiltakets innvirkning på landskapet i Åmøydalen. Sametinget skriver at fjellområdene generelt sett er dårlig undersøkt med hensyn til samiske kulturminner og kulturmiljøer, og ber derfor om at konsekvensutredningen inneholder en fullstendig gjennomgang av hva som er gjort tidligere når det gjelder registreringer, utredninger og arkeologiske undersøkelser, og at det

deretter kompletteres med nye registreringer og undersøkelser i henhold til kulturminneloven § 9, herunder også intervjuundersøkelser.

I henhold til kgl. res av 1. juli 2005 om konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget samt avtale mellom Sametinget og NVE av 31.03.2009, ønsker Sametinget konsultasjonsmøte med ansvarlig statlig myndighet før utredningsprogrammene blir endelig fastsatt, jf. Retningslinjer for vurdering av samiske hensyn ved endret bruk av meahcci/utmark i Finnmark 4 tredje ledd.

Fylkesmannen i Nordland uttaler seg til Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i brev av 1.11.2010. Etter Fylkesmannens vurdering er det viktig at de meldte vindkraftprosjektene vurderes ut fra samlet belastning området er eller vil bli utsatt for, også sett i sammenheng med eventuell annen utbygging i området. Fylkesmannen skriver videre at det i konsekvensutredningen bør presenteres et miljøregnskap som viser CO₂-gevinsten ved gjennomføring av prosjektet, d.v.s. spart CO₂-utslipp ved spart bruk av kraft fra kull eller gass, med fradrag av CO₂-utslipp knyttet til produksjon og transport av materialer, samt CO₂-utslipp knyttet til anleggsarbeidene.

Fylkesmannen viser til *Regional plan om vindkraft i Nordland – arealmessige vurderinger*, som ligger til behandling hos Miljødepartementet, hvor Kovfjellet vindkraftverk er plassert i kategori 1 – antatt minst konsekvens for miljø- og samfunnsinteresser og Stortuva vindkraftverk er plassert i kategori 3 – antatt størst konsekvens for miljø- og samfunnsinteresser. Når det gjelder Kovfjellet vindkraftverk blir påpekt at vindkraftverket berører inngrepsfrie naturområder, både INON sone 2, INON sone 1 og INON fra fjord til fjell. Kovfjellet vindkraftverk er i planen vurdert til middels konflikt med reindriftsinteresser i området, og det er ikke registrert konflikter for naturmangfold, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, landskap, verneområder eller reiseliv. Stortuva vindkraftverk er plassert i kategori 3 på grunn av stor konflikt med reindriftsinteresser, middels konflikt med naturmangfold, verneområde sør for planområdet og virkninger for INON sone 2. Det er i den regionale planen ikke registrert konflikter med friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, landskap eller reiseliv.

Fylkesmannen skriver at inngrepsfrie naturområder (INON) bør konsekvensutredes, og at det bør gjøres en kartlegging og verdsetting av friluftsinnteressene i området. Når det gjelder utredning av temaet naturmangfold må data om naturtyper og naturmangfold suppleres med feltundersøkelser. Fylkesmannen presiserer at det er spesielt viktig at fugl kartlegges i hekketida og undersøkes under trekket vår og høst, og at kartlegging av naturtyper foretas i vekstsesongen. Fylkesmannen opplyser om at nettilknytning alternativ 1 for Stortuva vindkraftverk går gjennom et område med bjørkeskog som er registrert som en viktig naturtype.

Fylkesmannen informerer om at planområdet for Stortuva vindkraftverk ligger 6-7 kilometer nord for Lomsdal-Visten nasjonalpark, og at det derfor bør gjøres en utredning av vindkraftverkets eventuelle virkninger for verneområdet. Ved visualisering av vindkraftverkene, ber Fylkesmannen om en presisering av at det skal brukes normalobjektiv i fotomontasjene. Fylkesmannen vil spesielt bemerke at det bør stilles krav om utarbeiding av siktlinjer og fotomontasjer fra representative steder, og at det bør kartfestes soner der vindturbinene, ut fra ulike alternativer, vurderes å ha dominerende innvirkning på omliggende områder (visuell dominanssone) og vesentlig innvirkning på omgivelsene (visuell

influenssone). Når det gjelder Kovfjellet vindkraftverk mener Fylkesmannen at det bør gjøres en vurdering og synliggjøring av landskapsvirkninger for De syv søstre, som er et mye brukt friluftsområde.

Når det gjelder mulige virkninger av støy fra vindturbinene, skriver Fylkesmannen at det bør gjennomføres støyberegninger med de ulike støysonene synliggjort i eget støykart. Fylkesmannen viser i denne sammenhengen til T1442, *"Retningslinje for behandling av støy i arealplaner"* og tilhørende veileder, TA-2115.

Fylkesmannen skriver at det bør stilles krav om avbøtende tiltak for å begrense virkningene ved eventuell vindkraftutbygging i området. Videre skriver Fylkesmannen at DN-håndbøker bør legges til grunn for utredningene. Som grunnlag for utredning av virkninger for landskap anbefaler Fylkesmannen at det gjennomføres en romlig landskapskartlegging, utviklet for planlegging på landskapsnivå i henhold til en metode som er utviklet ved tidligere Norsk Institutt for Jord og Skogkartlegging (NIJOS), nå Skog og Landskap. Fylkesmannen viser også til at det er under utarbeiding en veileder om landskap i konsekvensutredninger av vindkraftverk, i et samarbeid mellom DN, NVE og RA.

Reindriftsforvaltningen i Nordland uttaler seg til Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i brev av 08.11.2010. Begge de omsøkte tiltakene ligger innenfor Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Reindriftsforvaltningen informerer om at distriktet består av 5 siidaandeler med et reintall på 2038 rein i vårflokk (pr. 31.3.2010). Videre skriver de at distriktet er p.t. delt inn i to siidaer (driftsgrupper; østre og vestre), hvor østre siida (tre siidaandeler) hovedsakelig har sine barmarksbeiter i de østre delene av distriktet (Grane, Hattfjelldal og Vefsn) og vinterbeiter i Brønnøy og Bindal kommuner. Videre skriver de at vestre siida har barmarksbeitene vest for E6 i Vefsn kommune og i Vevelstad kommune, og vinterbeiter i Sømna og Brønnøy. Det opplyses om at det, i første omgang, er den vestre siidaen som blir direkte berørt av de planlagte tiltakene.

Reindriftsforvaltningen skriver at planområdet til Kovfjellet vindkraftverk i reindriftens arealbrukskart er definert som vinterbeite 2, med tilstøtende vårbeite 1 og 2 i sør. Det opplyses om at selve planområdet ikke berører kartlagte flyttleier, men at eventuell oppgradering av eksisterende veier vil kunne komme i konflikt med flytt- eller trekkleier som går langsmed veitraséen. Reindriftsforvaltningen viser til fylkesdelplan for vindkraft i Nordland, hvor konfliktgraden med reindrift for et mulig vindkraftverk på Kovfjellet er vurdert slik: *"Middels konflikt. Planområdet ligger i sin helhet innenfor reindriftsområder av middels verdi, og gir derfor middels konflikt. En mindre del i sør er vårbeite 2, mens resterende areal er vinterbeite 2."*

Reindriftsforvaltningen skriver at området for Stortuva vindkraftverk i reindriftens arealbrukskart er definert som vårbeite 1 og noe vårbeite 2, og tilstøtende områder i sør er sommerbeite 1. Det opplyses om en trekklei går rett sørvest for planområdet, og at atkomstalternativet via eksisterende anleggsvei vil berøre flyttleia langs veien og over Hundålvassdammen. Videre opplyses det om at alternativ anleggsvei til Halsan berøre flere årstidsbeiter.

Reindriftsforvaltningen viser til fylkesdelplan for vindkraft i Nordland, hvor konfliktgraden med reindrift for et mulig vindkraftverk på Stortuva er vurdert slik: *“Stor konflikt. Planområdet er nesten i sin helhet i stor konflikt med reindriftsinteresser. Dette området er vårbeite 1 og kalvingsland av stor verdi. En mindre del i vest av planområdet er i middels konflikt med reindriftsinteresser (vårbeite 2).”*

Med bakgrunn i områdets betydning for det berørte reinbeitedistriktet kommer Reindriftsforvaltningen med følgende generelle krav til konsekvensutredning for reindrift for prosjektene:

- Beskrive 0-alternativet
- Beskrive dagens bruk av området og potensiell bruk av området
- Vurdere konsekvensene av alle inngrep som følge av tiltaket; veier, installasjoner, nye kraftlinjer, alle installasjoner etc.
- Skille mellom konsekvensene av driftsfasen og anleggsfasen
- Beskrive mulige avbøtende tiltak både i forhold til driftsfasen og anleggsfasen
- Vurdere de samlede effektene av planer og tiltak innenfor reinbeitedistriktet. Dette innebærer at inngrepet må sees i sammenheng med andre arealinngrep i distriktet.
- Vurdere behovet for et oppfølgingsprogram i etterkant av en eventuell utbygging for å få fram de faktiske virkningene av prosjektet. Dette gjelder spesielt med tanke på reinens beitebruk av området før, under og etter utbygging og reineiernes erfaringer med området under gjeting og flytting.
- Risikoen for iskast bør utredes med tanke på sikkerheten for reindriftsutøverne som ferdes i området.
- De praktiske konsekvensene av tiltakets innvirkning på driving av rein i området, herunder bruk av helikopter, bør også beskrives.

Reindriftsforvaltningen påpeker at det er viktig å utrede hvilke konsekvenser potensiell redusert beitebruk for bukk, simler m/kalv og ungdyr i områder nærliggende vindkraftverkene vil kunne få. Reindriftsforvaltningen skriver at de vil vurdere dette som et spesielt viktig moment ved konsekvensutredninger for vindkraftverk, som har en helt særegen visuell effekt sammenlignet med andre tekniske inngrep.

For begge vindparkene er det lagt frem flere alternative løsninger til nettilknytning for kraftverket. For Stortuva vindkraftverk er det også to alternative atkomstveier. Reindriftsforvaltningen forventer at konsekvensene for reindrift blir vurdert ved de ulike alternativene. Videre presiserer Reindriftsforvaltningen viktigheten av at tiltakenes konsekvenser for distriktets totale driftsmønster kommer fram, og ikke bare en beskrivelse av virkninger for den vestre siidaen. Reindriftsforvaltningen presiserer viktigheten av at det blir gjort en samlet vurdering av eksisterende og fremtidige tekniske inngrep i distriktet i en konsekvensutredning, og at utredningsarbeidet bør foregå i nært samarbeid med det berørte reinbeitedistriktet.

Reindriftsforvaltningen vil med bakgrunn i områdenes betydning for Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt, varsle at det kan bli aktuelt å fremme forslag om innsigelse for områdestyret for reindrift i Nordland.

Nordland fylkeskommune uttaler seg i brev av 16.5.2011. Nordland fylkeskommune kommer med følgende innspill til de ulike temaene i utredningsprogrammet:

- *Landskap*: Nordland fylkeskommune orienterer om at de har startet et prosjekt med mål om å få kartlagt hele fylket basert på en metodikk i henhold til "Nasjonalt referansesystem for landskap". De anbefaler at beskrivelsen skal gjennomføres på det mest detaljerte nivået (landskapsområder). Når det gjelder fotorealistiske visualiseringer og synlighetskart anbefaler Nordland fylkeskommune at NVE veileder 05-07 "Visualisering av planlagte vindkraftverk" legges til grunn.
- *Friluftsliv og ferdsel*: Fylkeskommunen skriver at de jobber med å kartlegge friluftslivsområdene i fylket i henhold til DN's håndbok nr. 25-2004 "Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder".
- *Naturmangfold*: Fylkeskommunen registrerer at tidligere utredningsprogram har hatt krav om utredning av "kritisk truede, sterkt truede og sårbare arter", og ber om at også "nær truede" naturtyper og arter utredes på lik linje med andre rødlistede naturtyper og arter.
- *Reindrift*: Fylkeskommunen vil understreke behovet for at man i de videre konsesjonsprosessene vektlegger en tett dialog med berørte reindriftingsinteresser.
- *Verdiskapning*: Fylkeskommunen understreker at det i konsekvensutredningen er viktig å få synliggjort og belyst de direkte og indirekte positive virkningene en utbygging vil få, og ber om at det også redegjøres for hvilke skatteinntekter vindkraftverket vil gi kommunene.
- *Utredning av andre tiltak*: Fylkeskommunen ber om at tilførselsvei og planlagt nettilknytning utredes slik at de samlede virkningene av kraftverket, tilførselsveier, strømlinjer og lignende er dokumentert.
- *Kulturminner*: Fylkeskommunen orienterer om at det i 1997 ble utført en relativt omfattende kulturminneregistrering i nærliggende område i forbindelse med regulering av Hundålvassdraget. Arealet hvor vindkraftverkene planlegges vurderes som svært marginalt, og kulturminnepotensialet vurderes derfor som svært lavt og de vurderer det derfor ikke nødvendig med undersøkelser i marken i forbindelse med en konsekvensutredning. For tilførselsveiene og kraftlinjetraseene vurderer fylkeskommunene at enkelte strekninger kan ha potensial for påvirkning av hittil ukjente kulturminner.

3.3 Sentrale myndigheter

Statens vegvesen uttaler seg i brev av 28.9.2010. På generelt grunnlag ønsker de å gjøre oppmerksom på at eksisterende veiers bæreevne (akseltrykk) og tillatte vogntoglengde må kartlegges. Videre skriver de at der kapasiteten ikke er tilstrekkelig må tiltakshaver bekoste en eventuell opprusting. De ønsker også å informere om at avkjørselsforhold (nye avkjørsler eller endret bruk av eksisterende avkjørsler) må avklares i reguleringsplan eller omsøkes i egen søknad. Statens vegvesen opplyser om

at byggegrenser langs riks- eller fylkesvegnettet må avklares i reguleringsplan eller gjennom en søknad om dispensasjon fra veglovens byggegrense langs offentlig veg dersom det blir aktuelt.

3.4 Nettselskaper

Statnett uttaler seg til Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i brev av 5.11.2010 og 10.11.2010. Statnett skriver at, ut i fra lokale forhold, har området i dag en relativt stor konstant belastning grunnet aluminiumsverket i Mosjøen. De opplyser om at transformeringskapasiteten i Marka transformatorstasjon er tilstrekkelig og at innmating av inntil 120 MW ny vindkraft isolert sett ikke vil medføre noen problemer. Videre skriver Statnett at Nordland, ut i fra et mer overordnet forhold, er et stort overskuddsområde med mye vannkraftproduksjon og store sesongvariasjoner. Statnett opplyser om at eventuell vindkraftutbygging i Vefsn vil bli matet inn på sentralnettet i Marka transformatorstasjon, og den meldte vindkraften vil derfor måtte "konkurrere" med andre vindkraft- og småkraftprosjekter i Nordland og delvis i Troms og Finnmark, om ledig nettkapasitet. Statnett skriver at før 420 kV-nettet forsterkes fra Ofoten (Svartisen) og sørover vil det totalt kunne være kapasitet til ca 500 MW ny produksjon inn i eksisterende nett i Nordland (gjelder både vindkraft og småkraft). Videre skriver de at det også foreligger planer om mye småkraft i Nordland, noe som vil konkurrere med vindkraften om ledig nettkapasitet.

Ved planlegging av anlegget legger Statnett til grunn at konsesjonær følger krav i Forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (FoS) og Forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (FoL). I henhold til FoS § 14 skal konsesjonær informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg tilknyttet regional- og sentralnettet, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Nye anlegg eller endringer kan ikke idriftsettes uten etter vedtak av systemansvarlig. Statnett legger til grunn at veileder for funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS) følges, at konsesjonær informerer systemansvarlig om anlegget i god tid før planlagt idriftsettelse, og at eventuelle avvik i forhold til FIKS avklares før det gis vedtak om idriftsettelse.

3.5 Tekniske instanser

Luftfartstilsynet skriver, i brev av 8.9.2010, at Nord-Norsk Vindkraft AS ikke har gitt en tilfredsstillende utredning i meldingene om forholdene vedrørende sivil luftfart. De vil derfor minne om at tiltakets konsekvenser for sivil luftfart skal utredes når det gjelder eventuelle konsekvenser for omkringliggende radaranlegg, navigasjonsanlegg og kommunikasjonsanlegg for luftfarten. Videre ber Luftfartstilsynet om en utredning av hvorvidt Kovfjellet eller Stortuva vindkraftverk vil kunne påvirke inn- eller utflygingen for nærliggende lufthavner, eller utgjøre andre hindringer for luftfarten, spesielt for lavtopererende helikoptre og fly. Det vises til "*Forskrift om rapportering og registrering av luftfartshindre*", BSL E 2-1, for nærmere beskrivelse av hvilke opplysninger som skal rapporteres.

3.6 Interesseorganisasjoner

Forum for Natur og Friluftsliv Nordland (FNF) uttaler seg om Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i brev av 29.10.2010. FNF skriver at selv om vindkraftutbygging gir ren og fornybar energi er denne kraftproduksjonen kun miljøvennlig i den grad den ikke går ut over andre miljømål som f. eks. vern av biologisk mangfold og inngrepsfri natur.

Om temaet landskap og INON presiserer FNF at i Fylkesdelplan for vindkraftverk i Nordland 2009 – 2021, er Seiskallåfjellet vurdert til å være i *stor konflikt* med INON. FNF skriver at Nordland har mistet 701 km² villmarkspregede områder og 978 km² inngrepsfrie naturområder i perioden 1988-2003, hvorav energisektoren står for ca. 40 % av bortfallet. FNF skriver videre at det er viktig at utredningen omfatter og avklarer hvilke estetiske/visuelle effekter, og landskapsmessige interesser som vil bli berørt (friluftsliv og naturopplevelse, reiseliv etc.).

FNF ber om at det i utredningen må avklares hvordan vindkraftverket vil påvirke naturmangfoldet i form av forstyrrelser, habitatforringelser, kollisjoner med fugl og virkningene knyttet til veier og kraftledninger. Videre ber FNF om at det avklares hvilke naturtyper og arter (vanlige og rødlistearter) og andre naturverdier som forventes å bli berørt, redusert eller gå tapt. Når det gjelder fugl ber FNF om at utredningen omfatter hvilke arter som finnes i området, deriblant trekkende arter, hekkelokaliteter, viktige rasteplasser, og hvilke konsekvensene tiltaket vil ha for fugler som bruker området som rasteplass og til næringssøk.

Når det gjelder friluftsliv skriver FNF at utredningen må omfatte blant annet friluftslivets verdi og betydning både lokalt, regionalt, nasjonalt og til alle årstider. FNF skriver videre at det må vurderes i hvilken grad opplevelseskvalitetene endres/reduseres, områdets potensial for utøvelse av friluftsliv i et fremtidsperspektiv, og tiltakets virkninger for jegerinteressene i området.

Andre tema som FNF trekker frem som viktige utredningstema er reindrift, støy og reiseliv.

FNF skriver at det gjenstår grundig arbeid for å oppnå et godt kunnskapsgrunnlag, og for å sikre ivaretagelse av allmenne interesser, viktige naturverdier og kystnatur. Videre skriver FNF Nordland at de forventer at utredningene skjer i henhold til naturmangfoldloven §§ 8-12, og at det blir foretatt en *samlet vurdering* av og hvilke *avbøtende tiltak* som kan iverksettes.

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) uttaler seg om Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i brev av 1.11.2010. NOF reagerer på at det i forslag til utredningsprogrammene står at utredningene knyttet til fauna skal gjøres ved bruk av eksisterende informasjon. NOF mener at det ikke er forsvarlig å ta det for gitt at det allerede finnes tilfredsstillende datagrunnlag for å gjøre reelle og gode konsekvensutredninger. NOF, avdeling Nordland krever derfor at tiltakshaver pålegges å avsette tilstrekkelig med tid og finansielle midler til å utføre en grundig kartlegging av fauna i området, med spesiell vekt på rødlistearter. NOF skriver videre at tilsvarende krav også bør stilles for andre organismegrupper som pattedyr og karplanter. NOF presiserer at en ny versjon av Norsk Rødliste vil presenteres om få dager og at denne må legges til grunn for utredningene om naturmangfold.

Norsk Grotteforbund uttaler seg til Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i brev av 31.10.2010. NGF mener at det i utrednings-, planleggings- og utbyggingsarbeidet må tas de samme hensyn for trasèer for veier og overføringsledninger som det tas for selve anleggsområdet for Kovfjellet og Stortuva

vindkraftverk.

NGF vil informere om at det er registrert kalkførende berggrunn like øst for planområdet til Kovfjellet vindkraftverk og kalkførende bergarter innenfor planområdet til Stortuva vindkraftverk. NGF skriver at det ikke er registrert grotter innenfor planområdene til Kovfjellet eller Stortuva vindkraftverk, men at det generelt finnes mange ukjente grotte. NGF presiserer at det derfor ikke nødvendigvis betyr at arbeidet ikke vil få virkninger for grotter i området. Videre skriver NGF at kartene som er vedlagt de to meldingene ikke er nøyaktige nok til at de kan si om de planlagte overføringsledningene berører kjente grotter, men noen av ledningene går gjennom områder med kalkstein hvor det ofte er grotter.

NGF skriver at de ønsker at, for å minske risiko for ødeleggelser, bør eventuelle nye (kraftigere) overføringsledninger bygges i eksisterende ledningstraseer, ved at gamle ledninger rustes opp. Videre ber NGF om at grotter og karst tas med i utredningsprogrammet, og at denne utredningen gjøres både på selve anleggsområdet på Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk og i aktuelle traseer for veier og overføringsledninger som bygges i tilknytning til anlegget.

NGF presiserer at grotter er viktig både når det gjelder naturvern og friluftsliv, og mener derfor det er naturlig at grotter og grotteforekomster blir en del av utredningsarbeidet som skal gjøres. NGF ber om at det settes som betingelse at utbyggerne må være på vakt ovenfor eventuelle grotter de måtte oppdage under arbeidet. Hvis det oppdages nye grotter i området ber NGF om at grottas verneverdier og kvaliteter kartlegges, for å forhindre arbeid som kan skade grotter i området.

3.7 Tiltakshavers kommentarer til innkomne høringsuttalelser

Nord-Norsk Vindkraft (NNV) uttaler seg til innkomne høringsuttalelser i brev av 21.12.2010. Til høringsuttalelsene fra Sametinget og Reindriftsforvaltningen, skriver NNV at reindriftsforvaltningens krav til KU program er mer omfattende enn det som har vært vanlig i de KU-programmene som er fastsatt de senere år, og NNV ser ikke noen grunn til at de i dette tilfellet skal utvides utover det som vanligvis settes av utredningskrav. Når det gjelder eventuell iskasting, skriver NNV at dette være mest aktuelt på Stortuva, som ligger opp til 710 m over havet. Ettersom Stortuva ikke brukes til vinterbeite mener NNV at det neppe vil være behov for omfattende utredninger om iskastingens betydning for reindriften her. Videre skriver NNV at det på Kovfjellet er vinterbeite, men her vil vindturbinene stå lavere, mellom 320 og 575 m over havet, og faren for iskasting vil dermed være mindre.

Når det gjelder høringsuttalelsen fra FNF Nordland skriver NNV at meldingene med forslag til utredningsprogram ble skrevet før Naturmangfoldloven trådte i kraft, men at de likevel inneholder de fleste elementene som er nevnt i FNF Nordlands brev. NNV har ingen innvendinger mot at programteksten utdypes nærmere.

Som tilbakemelding på høringsuttalelsen fra Fylkesmannen i Nordland vil NNV påpeke at et bedre kunnskapsnivå like gjerne kan føre til at det avdekkes et lavere konfliktnivå enn opprinnelig antatt, slik at et prosjekt dermed må kunne gis høyere prioritet. Vedrørende utredning av INON skriver NNV at dette alltid er med i konsekvensutredninger under kapitlet "Annen arealbruk", selv om det ikke er

ekspisitt nevnt i KU-programmet. Vedrørende Fylkesmannens innspill til utredning av verneområder kan ikke NNV se at naturmangfoldloven § 49 har noe mer enn teoretisk relevans i denne sammenheng.

Som kommentar til uttalelsene fra Norsk Grotteforbund skriver NNV at grotteregistrering ikke tidligere har vært ekspisitt krevd i et KU-program, og at dersom det skulle kreves i dette tilfelle, forutsetter NNV at det kun må være i form av en begrenset undersøkelse av potensialet for funn.

Når det gjelder høringsuttalelsen fra Norsk Ornitologisk Forening skriver NNV at de er enig med NOF i at det i rimelig omfang bør gjennomføres feltregistreringer av faunaen, herunder fuglelivet i planområdene, dersom tilgjengelig materiale ikke gir tilstrekkelig informasjon om forholdene for dyrelivet i vindparkene.

Som tilbakemelding på høringsuttalelsene fra Vefsn kommune skriver NNV at de ikke er uenig i Vefsn kommunes uttalelser til utredningsprogram, men at de likevel vil understreke at utredningene skal ha et rimelig omfang tilpasset forholdene.

3.8 Merknader fra Miljøverndepartementet

Utkast til utredningsprogram ble forelagt Miljøverndepartementet (MD) 14.03.2011. NVE mottok kommentarer fra Miljøverndepartementet (MD) til utkast til utredningsprogrammene i brev av 24.06.2011. MD kommer med følgende merknader til forelagte utredningsprogram i fylkene Vest-Agder, Rogaland, Sogn og Fjordane, Nordland og Finnmark;

Bakgrunn for utredningsprogram

MD påpeker at det tydelig må gå frem av utredningsprogrammenes innledning at programmet skal tolkes i lys av notatet "*Bakgrunn for utredningsprogram*".

Kulturminner

MD viser videre til pågående avklaringsprosess mellom Olje- og energidepartementet og MD om håndtering av lovpålagte undersøkelser i medhold av kulturminneloven § 9 i vindkraftsaker. MD ber NVE gjøre det klart overfor tiltakshaver at det kan komme presiseringer knyttet til håndtering av automatisk fredete kulturminner når denne avklaringen foreligger.

Landskap

MD ber om at visualiseringspunktene også vurderes og velges i samråd med fylkesmannen og kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen.

MD ber om at det går frem av utredningsprogrammene at samlede virkninger for landskapet skal illustreres ved hjelp av fotovisualiseringer der det er planlagte og/eller etablerte vindkraftverk innenfor en radius på cirka 30 kilometer.

Naturmangfold

"Miljøverndepartementet ber om at utredningsprogrammene sikrer at det utarbeides konsekvensutredninger som gir et tilfredsstillende grunnlag for å vurdere bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12, jamfør naturmangfoldloven § 7. Dette innebærer blant annet at utredningsprogrammene må legge opp til å utrede hvilke virkninger tiltakene kan få for alle prioriterte, truede og nær truede arter og utvalgte, truede og nær truede naturtyper. Påvirkningen på

disse arter og naturtyper skal vurderes ut fra den samlede belastningen de er eller vil bli utsatt for, det vil si påvirkninger også fra andre eksisterende og fremtidige tiltak. Dette gjelder for lokale bestander og forekomster i tillegg til artene og naturtypene på landsbasis. Der hvor eksisterende kunnskap er mangelfull må det gjennomføres feltundersøkelser.”

MD ber om at det henvises til Norsk Rødliste for naturtyper (2011) i relevante punkter i utredningsprogrammet.

”Når det gjelder tiltak som kan ha virkning på verneområder, også der tiltaket ligger utenfor verneområdets grenser, vises det til naturmangfoldloven § 49 om at hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis og ved fastsetting av vilkår. Miljøverndepartementet ber om at de aktuelle utredningsprogrammene legger opp til å fremskaffe informasjon som gjør det mulig for konsesjonsmyndigheten å vurdere dette.”

MD anbefaler NVE å omformulere kulepunkt som omhandler før- og etterundersøkelser for naturmangfold under kapittel 2 *Prosess og metode*.

MD viser til tematiske konfliktvurderinger for prosjektene, og ber NVE vurdere om det er hensiktsmessig å prioritere videre konsesjonsbehandling i sakene med høyt konfliktnivå. Eksempelvis Nordkyn vindkraftverk og Falesrassa vindkraftverk.

MD viser til pågående avklaringsprosess mellom Olje- og energidepartementet og MD om utarbeidelse av en mal som ivaretar bestemmelsene i naturmangfoldloven og vannforskriften på en tilfredsstillende måte i utredningsprogram for konsesjonssaker. MD ber NVE gjøre det klart overfor tiltakshaver at det kan komme presiseringer knyttet til ovennevnte når denne avklaringen foreligger.

Regionale planer

MD ber NVE avvente konsesjonsbehandling i områder hvor det er igangsatt utarbeidelse av regionale planer for vindkraft.

3.9 Kommentarer til Miljøverndepartementets merknader

Bakgrunn for utredningsprogram

Miljøverndepartementet(MD) påpeker at det tydelig må gå frem av utredningsprogrammenes innledning at programmet skal tolkes i lys av notatet *”Bakgrunn for utredningsprogram”*. NVE vil presisere at det i innledningen til utredningsprogram alltid vises til høringsuttalelser og NVEs vurderinger i *”Bakgrunn for utredningsprogram”*. I tillegg må vi bemerke at programpostene er tydelige og konkrete og gir i liten grad rom for tolkning. Vår erfaring er at tiltakshaverne alltid vurderer *”Bakgrunn for utredningsprogram”* som viktig å studere før bestilling av relevant utredningskompetanse for å gjennomføre de pålagte utredningene. MDs forslag er en unødvendig tydeliggjøring som etter vår mening ikke bør inngå i våre prosessuelle vedtak.

Kulturminner

MD viser videre til pågående avklaringsprosess mellom Olje- og energidepartementet og MD om håndtering av lovpålagte undersøkelser i medhold av kulturminneloven § 9 i vindkraftsaker. MD ber NVE gjøre det klart overfor tiltakshaver at det kan komme presiseringer knyttet til håndtering av automatisk fredete kulturminner når denne avklaringen foreligger.

NVE gjør oppmerksom på at vindkraftsøknader vil behandles i henhold til gjeldende praksis inntil eventuelle resultater fra avklaringsprosessen mellom OED og MD foreligger.

Landskap

MD ber om at visualiseringspunktene også vurderes og velges i samråd med fylkesmannen og kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen. I tilknytning til programpunktet om visuelle virkninger ber NVE tiltakshaver om å vurdere forslag til fotostandpunkt i høringsuttalelser i samråd med fagutreder og berørt kommune. Som nevnt over beskriver NVE i fremgangsmåten for utredningstema landskap at tiltakshaver bør vurdere forslag til fotostandpunkt i høringsuttalelsene i samråd med fagutreder og berørt kommune. Videre mener vi at det i tredje kulepunkt under utredningstema landskap og henvisning til NVEs veileder 05/2007 samlet gir en god og konkret veiledning til hvilke visualiseringspunkter som bør velges. En ytterligere byråkratisering av valg av visualiseringspunkter synes fundert på et grunnlag som er uavhengig av hva som faktisk står i programmet. NVE kan ikke ta MDs forslag til følge.

NVE kan slutte seg til MDs forslag om at samlede virkninger bør illustreres ved hjelp av fotorealistiske visualiseringer der det er planlagte og /eller etablerte vindkraftverk innenfor en radius på ca 30 kilometer. Dette forutsetter at visualiseringene får en kvalitet som kan tilføre saksbehandlingen beslutningsrelevant informasjon om samlede virkninger for landskapet. NVE mener at krav om visualisering av flere vindkraftverk ikke bør inngå som et standardkrav i utredningsprogram i områder med flere prosjekter nær hverandre. NVE legger til grunn at visualiseringer som skal gi informasjon om samlede virkninger for landskapet må knyttes til de prosjektene som meddeles konsesjon. Prosjekter som er fremmet og som NVE anbefaler blir trukket, eller prosjekter som ikke meddeles konsesjon bør ikke inngå i denne type visualiseringer. NVE mener derfor at fotorealistiske visualiseringer av flere prosjekter normalt bør kreves som tilleggsutredninger der dette vurderes som relevant.

Naturmangfold

NVE kan i hovedsak slutte seg til MDs endringsforslag, og vil foreta nødvendige endringer i utredningsprogrammene.

MD viser til tematiske konfliktvurderinger for prosjektene, og ber NVE vurdere om det er hensiktsmessig å prioritere videre konsesjonsbehandling i sakene med høyt konfliktnivå. Eksempelvis Nordkyn vindkraftverk og Falesrassa vindkraftverk. NVE vil avvente fylkesdelplan for vindkraft i Finnmark. Når planen foreligger vil NVE foreta en prioritering av hvilke prosjekter som skal tas til behandling og hvilke prosjekter som skal anmodes trukket.

MD viser til pågående avklaringsprosess mellom Olje- og energidepartementet og MD om utarbeidelse av en mal som ivaretar bestemmelsene i naturmangfoldloven og vannforskriften på en tilfredsstillende måte i utredningsprogram for konsesjonssaker. MD ber NVE gjøre det klart overfor tiltakshaver at det kan komme presiseringer knyttet til ovennevnte når denne avklaringen foreligger. NVE gjør oppmerksom på at vindkraftsøknader vil behandles i henhold til gjeldende praksis inntil eventuelle resultater fra avklaringsprosessen mellom OED og MD foreligger.

Regionale planer

MD ber NVE avvente konsesjonsbehandling i områder hvor det er igangsatt utarbeidelse av regionale planer for vindkraft.

Fylkesdelplaner for vindkraft der dette foreligger, skal inngå som beslutningsgrunnlag i NVEs konsesjonsbehandling. Dersom NVE skal sluttbehandle prosjekter før en eventuell fylkesdelplan er vedtatt, vil dette være i forståelse med den aktuelle fylkeskommunen.

3.10 Tematiske konfliktvurderinger

3.9.1 Generelt om tematiske konfliktvurderinger

Tematiske konfliktvurderinger ble behandlet i Stortingsmelding nr. 11 (2004-2005) Sametingets virksomhet i 2003. Gjennom konfliktvurderingene skal det systematiseres og kategoriseres informasjon om mulige konflikter mellom planlagte vindkraftverk og de ulike sektorinteressene, og derigjennom legge til rette for avklaring av disse gjennom konsesjonsbehandlingen. Målsetningen skal være å bidra til å finne vindkraftprosjekter som i størst mulig grad kan forenes med de ulike sektorinteressene.

Følgende temaer inngår i konfliktvurderingene:

- Miljø og kulturminner - konfliktvurderingen foretas av Direktoratet for Naturforvaltning og Riksantikvaren
- Reindrift - konfliktvurderingen foretas av Reindriftsforvaltningen
- Forsvaret - konfliktvurderingen foretas av Forsvarsbygg

NVE har fått ansvaret for å koordinere og sikre gjennomføringen av tematiske konfliktvurderinger av meldte og konsesjonssøkte vindkraftverk. En rekke andre temaer som ikke inngår i konfliktvurderingene, som for eksempel infrastruktur, vindressurser og økonomi, vil selvfølgelig også inngå som sentrale temaer i konsesjonsbehandlingen.

Prosjektene kategoriseres etter følgende generelle karakterskala:

Kategori A: Ingen konflikt

- Kategori B: Mindre konflikt
Kategori C: Middels konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel mindre justeringer av parken som flytting/fjerning av et mindre antall vindturbiner. Eventuelt et område med stor verdi men stor usikkerhet om konfliktgrad, men hvor sektormyndighet tror konfliktgraden vil være stor ("føre var").
Kategori D: Stor konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel omfattende justeringer av parken som flytting/fjerning av et større antall vindturbiner.
Kategori E: Svært stor konflikt. Avbøtende tiltak vil ikke kunne redusere konflikt.

3.9.2 Tematisk konfliktvurdering av det planlagte vindkraftverket

Forsvarsbygg uttaler seg i brev av 19.10.2010. Etter en vurdering i Forsvarets fagorganer med ansvar for Forsvarets installasjoner for elektronisk infrastruktur, gir de både Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk kategori A når det gjelder konfliktnivå med tilhørende konsekvens.

NVE har ikke mottatt tematisk konfliktvurdering for Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk fra Direktoratet for Naturforvaltning.

4 Generelt om utredningsprogram for vindkraftverk

En konsekvensutredning skal i nødvendig utstrekning omfatte de punkter som er listet opp i vedlegg III i forskrift om konsekvensutredninger av 1.7.2009. På bakgrunn av forskriften, innholdet i meldingen, innkomne høringsuttalelser og egne vurderinger skal NVE meddele et eget utredningsprogram for tiltaket. I tillegg er forslag til utredningsprogram som tiltakshaver la frem i meldingen, lagt til grunn for vurderingen. Utredningsprogrammet er tematisk oppdelt, og omtaler både problemstillinger som skal belyses og fremgangsmåte.

I utredningsprogrammet skal NVE spesifisere og avgrense utredningskravene for direkte og indirekte virkninger for miljø, naturressurser og samfunn til de forhold som etter NVEs vurdering er vesentlige og beslutningsrelevante.

NVE har utformet utredningsprogram for Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk. Intern infrastruktur, dvs. kabler fra hver enkelt vindturbin til en felles transformator for vindkraftverket, nødvendige elektriske anlegg for nettilknytning, interne veier og atkomstvei, omfattes også av utredningsprogrammet. Utredningsprogrammet er gitt til tiltakshaver i eget brev.

5 NVEs kommentarer til utredningsprogrammet

Nedenfor følger NVEs kommentarer til innkomne høringsuttalelser. Høringsuttalelser er kommentert der NVE mener det er behov for avklaringer og/eller presiseringer. Herunder kommenteres også eventuelle krav fra høringsinstanser som ikke er tatt med i utredningsprogrammet.

Etter NVEs vurdering vil en konsekvensutredning som gjennomføres etter det fastsatte utredningsprogrammet gi et godt grunnlag for å kunne vurdere om det meldte vindkraftverket bør etableres eller ikke.

6 Tiltaksbeskrivelse

6.1 Beskrivelse og begrunnelse for tiltakene

Fylkesmannen skriver i sin høringsuttalelse at det i konsekvensutredningen bør presenteres et miljøregnskap som viser CO₂- gevinsten ved gjennomføring av prosjektet, d.v.s. spart CO₂- utslipp ved spart bruk av kraft fra kull eller gass, med fradrag av CO₂- utslipp knyttet til produksjon og transport av materialer, samt CO₂-utslipp knyttet til anleggsarbeidene. NVE vil her vise til tredje kulepunkt under "Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket", hvor det står at det kort skal redegjøres for hvordan vindkraftprosjektet kan vurderes som et klimatiltak.

6.2 Vurdering av alternativer

Vefsn kommune skriver i sin høringsuttalelse at utredningsprogrammet må sette krav om at det skal innhentes ny kunnskap for å beskrive dagens situasjon, slik at konsekvensene kan etterprøves og gi grunnlag for å beskrive 0-alternativet. NVE vil her vise til første kulepunkt under tema "Vurdering av alternativer" hvor det står at det, på bakgrunn av tilgjengelig kunnskap, skal gis en kort beskrivelse av forventet utvikling i planområdet og tilgrensende områder dersom vindkraftverket ikke realiseres (0-alternativet).

6.3 Forholdet til andre planer

Fylkesmannen informerer om at planområdet for Stortuva vindkraftverk ligger 6-7 kilometer nord for Lomsdal-Visten nasjonalpark, og at det derfor bør gjøres en utredning av vindkraftverkets eventuelle virkninger for verneområdet. NVE vil her vise til andre kulepunkt under "Forholdet til andre planer", hvor det står at tiltakets mulige virkninger for områder som er vernet skal beskrives og at det skal vurderes hvordan tiltaket eventuelt kan påvirke verneformålet. Videre står det i andre kulepunkt under "Inngrepsfrie naturområder og verneområder" at tiltakets virkninger for verneområder skal beskrives jf. nmfl. § 49.

Nordland fylkeskommune ber om at tilførselsvei og planlagt nettilknytning utredes slik at de samlede virkningene av kraftverket, tilførselsveier, strømlinjer og lignende er dokumentert. Fylkesmannen i Nordland skriver at det er viktig at de meldte vindkraftprosjektene vurderes ut fra samlet belastning området er eller vil bli utsatt for, også sett i sammenheng med eventuell annen utbygging i området. NVE vil her vise til tredje kulepunkt under tema "Forholdet til andre planer", hvor det står at det skal redegjøres for andre planer om vindkraftverk som er lokalisert mindre enn 20 km fra tiltaket. Videre

vil dette, etter NVEs vurdering bli tilstrekkelig ivaretatt gjennom utredningskrav av samlet belastning under tema "Naturmangfold".

6.4 Infrastruktur og nettilknytning

Statens vegvesen vil gjøre oppmerksom på at eksisterende veiers bæreevne (akseltrykk) og tillatte vogntog lengde må kartlegges. Etter NVEs vurdering vil dette bli tilstrekkelig utredet gjennom første og tredje kulepunkt under "Infrastruktur og nettilknytning", hvor det står at transportbehovet i anleggs- og driftsfasen skal beskrives, og alternative traseer for adkomstvei skal kartfestes og beskrives.

Statnett opplyser om at eventuell vindkraftutbygging i Vefsn vil bli matet inn på sentralnettet i Marka transformatorstasjon, og den meldte vindkraften vil derfor måtte "konkurrere" med andre vindkraft- og småkraftprosjekter i Nordland og delvis i Troms og Finnmark, om ledig nettkapasitet. Statnett skriver at før 420 kV-nettet forsterkes fra Ofoten (Svartisen) og sørover vil det totalt kunne være kapasitet til ca 500 MW ny produksjon inn i eksisterende nett i Nordland (gjelder både vindkraft og småkraft).

NVE vil her vise til fjerde kulepunkt under "Infrastruktur og nettilknytning", hvor det står at kapasitetsforholdene i overføringsnettet i området og behov for tiltak i eksisterende nett skal beskrives. Videre står det at beskrivelsen skal sees i sammenheng med andre planer med kraftproduksjon i området, og at det skal redegjøres for i hvilken grad tiltaket kan påvirke forsyningssikkerheten og den regionale kraftbalansen.

7 Prosess og metode

Fylkesmannen skriver at det bør stilles krav om at det, så langt som mulig, skal foreslås avbøtende tiltak for å begrense virkningene ved eventuell vindkraftutbygging i området. Etter NVEs vurdering er dette ivaretatt gjennom andre kulepunkt under "Prosess og metode", hvor det blant annet står at plantilpasninger, trasèjusteringer og/eller andre tiltak som kan redusere mulige virkninger skal vurderes.

Videre skriver Fylkesmannen at DN-håndbøker bør legges til grunn for utredningene. Som grunnlag for utredning av virkninger for landskap anbefaler Fylkesmannen at det gjennomføres en romlig landskapskartlegging, utviklet for planlegging på landskapsnivå i henhold til en metode som er utviklet ved tidligere Norsk Institutt for Jord og Skogkartlegging (NIJOS), nå Skog og Landskap. Fylkesmannen viser også til at det er under utarbeiding en veileder om landskap i konsekvensutredninger av vindkraftverk, som et samarbeid mellom DN, NVE og RA. NVE vil her vise til femte kulepunkt under "Prosess og metode", hvor det står at NVE anbefaler at det i utredningsarbeidet benyttes standard metodikk, herunder Miljødepartementets veileder om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven, Direktoratet for naturforvaltnings håndbøker og NVEs veiledere, der dette vurderes som hensiktsmessig.

NVE har i samarbeid med Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning arbeidet med å utvikle en landskapsanalysemetodikk hvor naturfaglige og kulturminnefaglige aspekter er integrert i landskapsvurderingene, og hvor verdivurderingene i større grad skal være etterprøvbare. Metodikken

skal testes ut i noen vindkraftprosjekter i løpet av 2011 og siden evalueres. Så lenge dette arbeidet ikke er sluttført vil vi i denne sammenheng vise til kulepunktene 1 - 4 under tema "Landskap" i utredningsprogrammet. NVE mener tiltakets virkninger for landskapsverdier vil bli utredet i tilstrekkelig grad.

Sametinget skriver at det bør fremgå klart hvilken metode som skal brukes i forbindelse med utredningen av kulturminner og kulturmiljø. NVE vil her vise til sjette kulepunkt under "Prosess og metode", hvor det står at det kort skal redegjøres for datagrunnlag og metoder som er benyttet for å vurdere virkningene av vindkraftverket. Videre henvises det i beskrevne fremgangsmåte under tema "Kulturminner og kulturmiljø" til at Riksantikvarens "*Rettleiar – Kulturminne og kulturmiljø i konsekvensutgreiingar*" og NVEs veileder 3/2008 "*Visuell innvirkning på kulturminner og kulturmiljø*" kan benyttes i utredningsarbeidet.

8 Tiltakenes virkninger for miljø og samfunn

8.1 Visuelle forhold

8.1.1 Landskap

Vefsn kommune skriver at utredningsprogrammet må klarlegge fra hvilke steder nær- og fjernvirkningene av inngrepene skal synliggjøres, og trekker frem leia langs "verdens vakreste kyst" og "De syv søstre" som representative steder. Når det gjelder Kovfjellet vindkraftverk trekker også Fylkesmannen frem "De syv søstre" som et viktig friluftsområde hvor det bør gjøres en vurdering og synliggjøring av landskapsvirkninger. NVE vil her vise til fjerde kulepunkt under tema "Landskap" hvor det står at vindkraftverket skal visualiseres fra representative steder, herunder bebyggelse, verdifulle kulturminner/kulturmiljø, vernede objekter eller områder, viktige reiselivs-attraksjoner og friluftsområder som blir berørt av tiltaket.

Ved visualisering av vindkraftverkene, mener Fylkesmannen, det bør presiseres at det skal brukes normalobjektiv i fotomontasjene. Fylkesmannen vil spesielt bemerke at det bør stilles krav om utarbeidelse av siktlinjer og fotomontasjer fra representative steder, og at det bør kartfestes soner der vindturbinene, ut fra ulike alternativer, vurderes å ha dominerende innvirkning på omliggende områder (visuell dominanssone) og vesentlig innvirkning på omgivelsene (visuell influenssone). Nordland fylkeskommune anbefaler at det brukes en metodikk i henhold til "*Nasjonalt referansesystem for landskap*", og at det gjennomføres på det mest detaljerte nivået (landskapsområder). Når det gjelder fotorealistiske visualiseringer og synlighetskart anbefaler Nordland fylkeskommune at NVE veileder 05-07 "*Visualisering av planlagte vindkraftverk*" legges til grunn. Etter NVEs vurdering blir en utredning av vindkraftverkens visuelle virkninger tilstrekkelig ivaretatt gjennom kulepunkter og beskrevne fremgangsmåte under tema "Landskap" i utredningsprogrammet. Under fremgangsmåte vises det blant annet til at visualiseringene bør utarbeides med utgangspunkt i NVEs veileder 5/2007 "*Visualisering av planlagte vindkraftverk*", og at fotostandpunktene bør velges ut av fagutreder i samråd med berørt kommune.

8.1.2 Kulturminner og kulturmiljø

I influensområdet til Kovfjellet vindkraftverk er det registrert kulturminner i Åmøydalen på den østre siden av Vefsnfjorden, og Sametinget ber derfor om at det gjøres visualiseringer av tiltakets innvirkning på landskapet i Åmøydalen. Sametinget skriver at fjellområdene generelt sett er dårlig undersøkt med hensyn til samiske kulturminner og kulturmiljøer, og ber derfor om at konsekvensutredningen inneholder en fullstendig gjennomgang av hva som er gjort tidligere når det gjelder registreringer, utredninger og arkeologiske undersøkelser, og at det deretter kompletteres med nye registreringer og undersøkelser i henhold til kulturminneloven § 9, herunder også intervjuundersøkelser. Etter NVEs vurdering blir en utredning av vindkraftverkens visuelle virkninger tilstrekkelig ivarettatt gjennom kulepunkter og beskrevne fremgangsmåte under tema "Kulturminner og kulturmiljø" i utredningsprogrammet. NVE har videre, gjennom konsultasjon med Sametinget, gjennomgått Sametingets ønsker/krav til utredninger for kulturminner og kulturmiljø. I protokoll fra konsultasjonsmøtet den 29.11.2010 omtales blant annet Sametingets krav om at undersøkelsesplikten jf. § 9 i kulturminneloven bør oppfylles før konsesjonsvedtak fattes. Når det gjelder tidspunkt for gjennomføring av undersøkelsesplikten jf. § 9 i kulturminneloven, er NVE og Sametinget omforent med at det ikke er enighet om når § 9 undersøkelser skal gjennomføres og temaet blir derfor ikke videre kommentert her.

8.1.3 Friluftsliv og ferdsel

Forum for Natur og Friluftsliv Nordland (FNF) skriver at utredningen for friluftsliv må omfatte blant annet friluftslivets verdi og betydning både lokalt, regionalt, nasjonalt og til alle årstider. FNF skriver videre at det må vurderes i hvilken grad opplevelseskvalitetene endres/reduseres, områdets potensial for utøvelse av friluftsliv i et fremtidsperspektiv, og tiltakets virkninger for jegerinteressene i området. Etter NVEs vurdering vil kulepunktene under tema "Friluftsliv og ferdsel" ivareta en tilstrekkelig utredning av områdenes betydning for friluftsliv. I tillegg vil tiltakets eventuelle virkninger for jegerinteresser i området bli utredet under tema "Landbruk".

8.2 Naturmangfold

Vefsn kommune skriver at utredningsprogrammet må sette krav om at det skal gjennomføres registrering av biologisk mangfold for områdene hvor det skal gjennomføres tiltak.

Fylkesmannen skriver at data om naturtyper og naturmangfold må suppleres med feltundersøkelser. Fylkesmannen trekker frem viktigheten av kartlegging av fugl i hekketiden og under vår – og høsttrekket, og at kartlegging av naturtyper foretas i vekstsesongen. Fylkesmannen opplyser om at nettilknytning alternativ 1 for Stortuva vindkraftverk går gjennom et område med bjørkeskog som er registrert som en viktig naturtype.

Fylkeskommunen registrerer at tidligere utredningsprogram har hatt krav om utredning av ”*kritisk truede, sterkt truede og sårbare arter*”, og ber om at også ”*nær truede*” naturtyper og arter utredes på lik linje med andre rødlistede naturtyper og arter.

FNF ber om at det i utredningen må avklares hvordan vindkraftverket vil påvirke naturmangfoldet i form av forstyrrelser, habitatforringelser, kollisjoner med fugl og virkningene knyttet til veier og kraftledninger. Videre ber FNF om at det avklares hvilke naturtyper og arter (vanlige og rødlistearter) og andre naturverdier som vil forventes å bli berørt, redusert eller gå tapt. Når det gjelder fugl, ber FNF om at utredningen omfatter hvilke arter som finnes i området, deriblant trekkende arter, hekkelokaliteter, viktige rasteplasser, og hvilke konsekvensene tiltaket vil ha for fugler som bruker området som rasteplass og til næringssøk. Videre skriver FNF Nordland at de forventer at utredningene skjer i henhold til naturmangfoldloven §§ 8-12, og at det blir foretatt en samlet vurdering og hvilke avbøtende tiltak som kan iverksettes.

NOF reagerer på at det i forslag til utredningsprogrammene står at utredningene knyttet til fauna skal gjøres ved bruk av eksisterende informasjon. NOF mener at det ikke er forsvarlig å ta det for gitt at det allerede finnes tilfredsstillende datagrunnlag for å gjøre reelle og gode konsekvensutredninger. NOF, avdeling Nordland krever derfor at tiltakshaver må pålegges å avsette tilstrekkelig med tid og finansielle midler til å utføre en grundig kartlegging av fauna i området, med spesiell vekt på rødlistearter. NOF skriver videre at tilsvarende krav også bør stilles for andre organismegrupper som pattedyr og karplanter. NOF presiserer at en ny versjon av Norsk Rødliste må legges til grunn for utredningene om naturmangfold.

NVE vil her vise til temaene ”Naturtyper og vegetasjon”, ”Fugl” og ”Andre dyrearter” under kapittel om naturmangfold. Gjennom utredningspunktene skal det utarbeides oversikter over hvilke arter som kan bli berørt av en eventuell vindkraftutbygging, og det er satt spesielt fokus på kritisk truede, sterkt truede, sårbare, og nær truede arter, ansvarsarter, jaktbare arter, og verdifulle naturtyper. Vurderingene skal bygge på eksisterende dokumentasjon, men der denne informasjonen er mangelfull skal det gjennomføres feltbefaring. Videre anbefaler NVE, under syvende kulepunkt under ”Prosess og metode”, at forskningsresultater og erfaringer fra etablerte vindkraftverk i inn- og utland innhentes for å belyse virkninger og vurdere behovet for før- og etterundersøkelser for naturmangfold. Videre står det under kulepunkt åtte under ”Prosess og metode” at dato for feltregistreringer og navn på utreder skal oppgis. I tillegg er det, under kapittel om naturmangfold i utredningsprogrammet, satt krav om at den samlede belastningen for naturmangfoldet skal utredes, jf. Naturmangfoldloven § 10. Dette skal gjøres gjennom en vurdering av om eksisterende eller planlagte inngrep i området kan påvirke forvaltningsmålene for de samme arter/naturtyper som de planlagte vindkraftverkene med infrastruktur kan ha virkninger for. Videre skal det vurderes om tilstanden og bestandsutviklingen til disse artene vil kunne bli vesentlig berørt. Etter NVEs vurdering vil ovennevnte utredningskrav gi nok kunnskap til å gi et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag.

8.3 Inngrepsfrie naturområder (INON) og verneområder

Fylkesmannen påpeker at Kovfjellet vindkraftverk berører inngrepsfrie naturområder, både INON sone 2, INON sone 1 og INON fra fjord til fjell. Stortuva vindkraftverk vil kunne få virkninger for

INON sone 2. FNF skriver at Nordland har mistet 701 km² villmarkspregede områder og 978 km² inngrepsfrie naturområder i perioden 1988-2003, hvorav energisektoren står for ca. 40 % av bortfallet.

NVE vil her vise til kulepunkt under tema "Inngrepsfrie naturområder og verneområder", hvor det står at tiltakets påvirkning på inngrepsfrie naturområder skal beskrives kort. Videre skal reduksjon av inngrepsfrie naturområder tall – og kartfestes.

8.4 Forurensning (støy, skyggekast og annen forurensning)

Når det gjelder mulige virkninger av støy fra vindturbinene, skriver Fylkesmannen at det bør gjennomføres støyberegninger med de ulike støysonene synliggjort i eget støykart. NVE vil her vise til andre kulepunkt under tema "Støy", hvor det står at det skal utarbeides støysonekart for vindkraftverket som viser utbredelse av støy med medvind fra alle retninger. Videre skal bebyggelse med beregnet støynivå over $L_{den} = 40$ dB angir på kartet.

8.5 Nærings- og samfunnsinteresser

8.5.1 Verdiskaping

Vefsn kommune ber om at det settes krav i utredningsprogrammet om at de lokalsamfunnsmessige konsekvensene også skal utredes i forbindelse med valg av alternative veg- og kailøsninger. Nordland fylkeskommune understreker at det i konsekvensutredningen er viktig å få synliggjort og belyst de direkte og indirekte positive virkningene en utbygging vil få, og ber om at det også redegjøres for hvilke skatteinntekter vindkraftverket vil gi kommunene. Etter NVEs vurdering vil dette bli tilstrekkelig utredet gjennom tema "Verdiskapning", hvor det står at det skal beskrives hvordan tiltaket kan påvirke økonomien i berørt kommune, herunder sysselsetting og verdiskapning lokalt og regionalt. Dette skal beskrives både for anleggs- og driftsfasen.

8.5.2 Reindrift

Reindriftsforvaltningen ber om at "0-alternativet", dagens bruk av området og potensiell bruk av området beskrives, og at det vurderes hvilke konsekvenser alle inngrep som følge av vindkraftverket vil kunne få. NVE vil her vise til første kulepunkt under tema "Vurdering av alternativer" og første og andre kulepunkt under tema "Reindrift". Reindriftsforvaltningen ber om at det skilles mellom konsekvensene av driftsfasen og anleggsfasen. NVE vil her vise til fjerde kulepunkt under tema "Reindrift". De ber også om at mulige avbøtende tiltak beskrives både i forhold til driftsfasen og anleggsfasen. NVE vil her vise til andre kulepunkt under tema "Prosess og metode", hvor det blant annet står at plantilpasninger, trasèjusteringer og/eller andre tiltak som kan redusere mulige virkninger skal vurderes.

Reindriftsforvaltningen ber om at de samlede effektene av planer og tiltak innenfor reinbeitedistriktet vurderes, og mener at dette også innebærer at inngrepet må sees i sammenheng med andre arealinngrep i distriktet. NVE vil her vise til femte kulepunkt under tema "Reindrift", hvor det står at eventuelle virkninger ved det planlagte vindkraftverket skal sees i sammenheng med eventuelle andre planer om vindkraftverk i nærheten. Når det gjelder en vurdering av samlet belastning ved alle arealinngrep innenfor distriktet vil NVE her vise til deltemaet "Samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10" under "Naturmangfold" i utredningsprogrammet. Her stilles det krav om at det skal vurderes om eksisterende eller planlagte inngrep i området kan påvirke forvaltningsområdene for de samme arter/naturtyper som vindkraftverket kan ha virkninger for. Videre skal det vurderes om tilstanden og bestandsutviklingen til disse arter/naturtyper kan bli vesentlig berørt. Når konsekvensutredning og søknad for prosjektet eventuelt foreligger, vil NVE vurdere om utredning av samlede virkninger for andre temaer enn naturmiljø er beslutningsrelevant og eventuelt fremme krav om dette som tilleggsutredninger. Videre ønsker NVE å samarbeide med andre etater som fatter vedtak som kan medføre større arealinngrep, og vil ta initiativ ovenfor andre myndigheter til et pilotprosjekt for å kartlegge samtlige inngrep innenfor et utvalgt reinbeitedistrikt. Deretter kan det bli gjort en vurdering av om disse inngrepene har hatt en samlet virkning på beitegrunnlaget. NVE tenker at et slikt prosjekt først må utføres i liten skala, og behovet for slike vurderinger i andre saker deretter kan vurderes når resultater fra et pilotprosjekt foreligger.

Reindriftsforvaltningen er også bekymret for risiko for iskast og ber om at dette utredes med tanke på sikkerheten for reindriftsutøverne som ferdes i området. NVE vil her vise til femte kulepunkt under tema "Annen forurensning", hvor det kreves at sannsynligheten for ising og risiko for iskast skal vurderes, og at aktuelle tiltak som kan redusere ising skal beskrives.

Sametinget presiserer at det er viktig å utrede hvilke ulemper anleggsperioden vil kunne medføre for reindriftsutøvere i området. Sametinget skriver videre at det er viktig at utredningene beskriver hvilke virkninger vindkraftverkene vil kunne få for reindriftens særområder (som flyttleier og kalvingsområder), for å kunne gi et tilstrekkelig grunnlag for vurdering av om folkeretten er ivaretatt. Det må vurderes hvorvidt samlede effekter av tidligere og konkret planlagte tiltak innenfor bruksområdene gir tilstrekkelig mulighet for fortsatt bruk av området. Både Reindriftsforvaltningen og Sametinget presiserer at det er viktig at tradisjonell kunnskap om bruk av området legges til grunn for vurderingene, og at det foretas aktive tiltak for å sikre involvering fra berørte samiske interesser og lokalsamfunn i utrednings- og analysearbeidet. Sametinget ber også om at det tiltak som kan virke avbøtende i forhold til planlagt inngrep, og som kan bidra til å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv, vurderes.

NVE vil her vise til kulepunktene under tema "Reindrift" i utredningsprogrammet. Det er videre gjennomført konsultasjon med Sametinget om de ønsker/krav som Sametinget har kommet med som ikke dekkes av de krav som NVE normalt setter i utredningsprogrammene. Når det gjelder utredningsmetodikk og kompetanse hos utreder, er NVE og Sametinget omforent om at det skal anvendes anerkjent og etterprøvbart metodikk i utredningsarbeidet. NVE vil her vise til kulepunkt femte kulepunkt under "Prosess og metode" hvor det blant annet anbefales at utrederne bruker Miljøverndepartementets veileder om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Videre

anbefaler NVE at det brukes standard metodikk, for eksempel DN's håndbøker og NVEs veiledere, der dette anses som relevant. NVE legger til grunn at utredningene gjennomføres av kompetente fagmiljøer. Videre vil NVE vise til fjerde kulepunkt under "Prosess og metode", hvor NVE anbefaler at tiltakshaver under utredningsarbeidet oppretter en samrådsgruppe. NVE legger til grunn at lokale reindriftsutøvere og eventuelt andre organisasjoner/ interessegrupper blir invitert til deltagelse i slike samrådsgrupper. Når det gjelder vurdering av tiltak som kan virke avbøtende stilles det krav om dette i andre kulepunkt under "Prosess og metode".

8.5.3 *Luftfart og kommunikasjonssystemer*

Luftfartstilsynet minner om at tiltakets konsekvenser for sivil luftfart skal utredes når det gjelder eventuelle konsekvenser for omkringliggende radaranlegg, navigasjonsanlegg og kommunikasjonsanlegg for luftfarten. Videre ber Luftfartstilsynet om en utredning av hvorvidt Kovfjellet eller Stortuva vindkraftverk vil kunne påvirke inn- eller utflygingen for nærliggende lufthavner, eller utgjøre andre hindringer for luftfarten, spesielt for lavtopererende helikoptre og fly. Etter NVEs vurdering blir dette ivaretatt gjennom utredningspunkter under tema "Luftfart og kommunikasjonssystemer".

9 Annet

9.1 Grotter

Norsk Grotteforbund (NGF) informerer om at det er registrert kalkførende berggrunn like øst for planområdet til Kovfjellet vindkraftverk og kalkførende bergarter innenfor planområdet til Stortuva vindkraftverk. NGF presiserer at grotter er viktig både når det gjelder naturvern og friluftsliv, og mener derfor det er naturlig at grotter og grotteforekomster blir en del av utredningsarbeidet som skal gjøres. NGF mener at det i utrednings-, planleggings- og utbyggingsarbeidet må tas de samme hensyn for traséer for veier og overføringsledninger som det tas for selve anleggsområdet for Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk. NGF skriver at de ønsker at, for å minske risiko for ødeleggelser, bør eventuelle nye (kraftigere) overføringsledninger bygges i eksisterende ledningstraseer, ved at gamle ledninger rustes opp. Videre ber NGF om at grotter og karst tas med i utredningsprogrammet, og at denne utredningen gjøres både på selve anleggsområdet for Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk, og i aktuelle traséer for veier og overføringsledninger som bygges i tilknytning til anlegget.

NVE konstaterer at det ikke er registrert grotter i områdene på nåværende tidspunkt. NVE vil her vise til andre kulepunkt under tema "Forholdet til andre planer", hvor det står at tiltakets virkninger for områder som er vernet eller planlagt vernet etter blant annet kulturminneloven og naturmangfoldloven skal vurderes og det skal beskrives hvordan tiltaket eventuelt kan påvirke verneformålet. Etter NVEs vurdering vil områdenes betydning for grotter komme frem i en slik vurdering, dersom det forekommer eksisterende vern eller planer om vern.

Med bakgrunn i ovennevnte vil NVE ikke på nåværende stadium pålegge tiltakshaver å utrede områdenes potensial for grotter og karst, men vil eventuelt vurdere dette senere i prosessen. NVE vil her presisere at dersom det ikke foreligger et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag, har NVE når som helst muligheten til å pålegge tiltakshaver ytterligere utredninger.

9.2 Utredningskrav som ikke er tatt med i konsekvensutredningsprogrammet

Noen høringsinstanser har i sine uttalelser fremmet utredningskrav som NVE ikke finner beslutningsrelevante. Noen har også fremmet utredningskrav som NVE mener det ikke er nødvendig å stille fordi fremlagt problemstilling etter NVEs vurdering fanges opp av et mer generelt formulert utredningskrav i utredningsprogrammet.

Det ble gjennomført konsultasjonsmøtet med Sametinget for bl.a. Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk 29.11.2010. Sametinget og NVE ble under konsultasjonsmøtet og i påfølgende e-postkorrespondanse ikke enige om følgende punkter:

Reintall

Sametinget ber om at det fremkommer i konsekvensutredninger/vurderinger i hvilken grad det planlagte inngrepet medfører konsekvenser for reindrifta, både mht om reintallet må reduseres og/eller antall utøvere må reduseres. NVE mener at de kravene som settes i utredningsprogrammene vil kunne gi et tilstrekkelig vurderingsgrunnlag for høringsinstansene til å danne seg en mening om hvilke virkninger tiltaket evt. vil kunne ha for reindriften. NVE kan ikke slutte oss til Sametingets forslag. Sametinget er ikke enig i NVEs vurdering av at reintall blir et ansvar for høringspartene alene. Det ble ikke enighet mellom Sametinget og NVE om temaet.

§ 9-undersøkelser

Sametinget skriver i sine høringsuttalelser at undersøkelsesplikten ang. § 9 i kulturminneloven må kunne anses som oppfylt før de kan godkjenne det omsøkte tiltaket. Sametinget er videre av den oppfatning at undersøkelsesplikten bør oppfylles før konsesjonsvedtak fattes. NVE viser til at dette kravet er diskutert under tidligere konsultasjoner med Sametinget, og Sametinget og NVE er omforent med at det ikke er enighet om når § 9-undersøkelser skal gjennomføres.

Tradisjonell kunnskap

Sametinget ytret under konsultasjonsmøtet ønske om at forholdet til "tradisjonell kunnskap" ble implementert under "Prosess og metode" i utredningsprogrammene. Sametinget oversendte i etterkant av møtet sitt forslag til utredningskrav, som en del av konsultasjonen. Det foreslåtte kravet forutsetter bl.a. at "tradisjonell kunnskap skal vektlegges på lik linje med moderne forskning". NVE er ikke enige med Sametinget i at tradisjonell forskning skal utredes og vektlegges på en slik måte at det sidestilles med forskningsresultater. NVE mener de krav som stilles i KU-programmene, sammen med NVEs forslag om nytt krav "Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i foreliggende kunnskap og

nødvendig oppdatering av denne” vil være dekkende for å få beskrevet forholdet til tradisjonell kunnskap i utredningene.

Sametinget påpeker i e-post 8.3.2011 at det gjelder forholdet til tradisjonell kunnskap, aktive tiltak for å sikre involvering fra berørte samiske interesser og vurdering av særskilte tiltak for å sikre næringsgrunnlaget, så burde dette i teorien dekket opp av de mer generelle formuleringene i utredningsprogrammene. Sametinget mener likevel at dette burde presiseres under ”Prosess og metode” slik de har foreslått. Dette fordi at det etter deres syn er fare for at samiske interesser ellers ikke blir godt nok ivaretatt i praksis.

Sametinget og NVE ble ikke enige om å implementere Sametingets forslag til utredningskrav.